

ΔΑΜΑΛΙΔΟΜΑΧΙΑ

τε ἡ εὐλογία ἦν, εἴτε πρὸς ἐπίδειξιν σοφίας,
 εἴτε διὰ τὸ ἀσυμβίβαστον τοῦ ὀνόματος
 πρὸς τὸ προσκαλλώμενον αὐτῇ σιτερεοτύπως
 ἐπίθετον ἐπαράτου, μετεθάπτιζον πολλοὶ
 εὐφρογίαν, ἐνέμετο τὸ προσπρελθὸν θέρος
 τὰς Ἀθήνας, αἱ ἀναγνώσται τοῦ ἐν τέλει
 τῶν ἐφημερίδων καταχωριζομένου καθ' ἐ-
 κάστην θυρατολογοῦ πρετιρουν μετ' ἀξιοσύνης ἀνησυχίας, ὅτι
 τὸ ἐν περίπου τρίτον τῶν εὐλογιῶντων ἐσημειοῦντο ὡς τυχόντες
 τοῦ εὐεργετήματος τοῦ ἐμβολιασμοῦ. Ἡ τοιαύτη φοβερὰ ἀναλογία
 ἐξαιρέσεων τοῦ κανόνος, καθ' ἃν πρέπει αὐτοὶ νὰ θεωρῶνται ὡς
 ἠσφαλισμένοι ἀπὸ τῆς νόσου, δὲν ἴσχυσε μὲν νὰ κλονήσῃ τὴν ἐπι-
 τῆς δαμαλίδος πεποιθήσιν τῶν Ἀθηναίων, ἀλλὰ μόνον νὰ ἐμ-
 πνεύσῃ αὐτοῖς ἱκανὴν δυσπιστίαν πρὸς τὴν γνησιότητα τῆς παρ'
 ἡμῖν ἐν χρήσει. Πανταχόθεν ἀντήχουν παράπονα καὶ ἡ δυσκρέσκει
 ἐκορυφοῦτο. Δικταίβοντες πρὸ ἐτῶν ἐν Ῥωμῆσιν ἐνθυμούμεθα γεν-
 νηθεῖσαν ἐν ὦρᾳ ἐπιδημία ἐλώδους πυρετοῦ φοβερὰν ἀντισημι-
 τικὴν ἐξέγερσιν κατὰ τῶν ἐν Ἰακίῳ Ἰουδαίων ὡς ἐπὶ τὰ πολὺ
 φαρμακοπωλῶν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι τὰ παρ' αὐτῶν πωλούμενα κα-
 ταπότια δὲν συνίσταντο προφανῶς ἐκ κινίνης, ἀπὸ ἐπιχειροῦντων
 πυρέστοντες καὶ ριγοῦντες πλείστοι τῶν λαθόντων τὴν προση-
 κούσαν ἀπαλλακτικὴν δόσιν τοῦ ἀλανθάστου φαρμάκου. Κατ' ἀπα-
 ράλλακτον συλλογισμὸν ἔπρεπε καὶ ἡ εὐλογία πλείστων δαμαλισθέν-
 των Ἀθηναίων νὰ θεωρηθῇ ὡς προφανὴς ἀπόδειξις ὅτι ἐγένετο ἀτυ-
 νεῖδητος χρῆσις οὐχὶ δαμαλίδος, ἀλλὰ γλυκερίνης. Ἐναντιοὶ ἐπιεί-
 τῃ ἀκοὴν ἀπομένονσιν αἱ ἔντονοι διαμαρτυρήσεις τοῦ τύπου, πρὸ
 πάντων τοῦ τῆς ἀντιπολιτεύσεως, καὶ αἱ γοεραὶ κραυγαὶ τῶν αἰ-

τούντων ταχίστην και ἄφθονον προμήθειαν γνησίου τῆς δαμαλαεως τοῦ. Τὴν τοσαύτην ζήτησιν ἐπόμενον ἦτο ν' ἀνικρούση μετ' οὐ πολὺ καὶ ἀνάλογοι προσφορά (ἰκανοῦ ἀριθμοῦ) γκεντριστων καὶ φαρμακευτηρίων, ὧν ἕκαστος ἀνήγγελλε καθ' ἑκάστην εἰς τὴ κοινὸν διὰ τοῦ τύπου ὅτι ἐκόμισεν ἐξ Εὐρώπης πρόσφατον, γνήσιον καὶ ἀμιγῆς βρευστὸν δαμακλείου φλυκταίνης.

Ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς τοιαύτης δαμακλουμάνιας ἔτυχεν ὁ φιλόμουσος ἐν Παρισίοις ἀντιπρόσωπος τῆς Ἑλλάδος νὰ πέμψη εἰς τὴν Ἑθνικὴν Βιβλιοθήκην πλουσίαν δωρεὰν ἰατρικῶν συγγραμμάτων, ἐν οἷς διεκρίνοντο ἐξήκοντα τρεῖς παλαιῖς τόμοι ἐκθέσεων περὶ τῶν ἀποτελεσμάτων τοῦ δαμακλισμοῦ. Ὁ διεξερχόμενος τοὺς συνοδύοντας τὰς ἐκθέσεις ταύτας στατιστικῶς πίνακας δὲν βραδύνει νὰ πεισθῇ ὅτι, ὅπως πέρυσιν ἐν Ἀθήναις, οὕτω καὶ ἐν τῇ ὅλῃ Γαλλίᾳ, ἀπὸ τοῦ ἔτους 1808 μέχρι 1840 οὕτε ἔπαυσεν ἡ εὐλογία ἀσεβοῦσα πρὸς ἐγκεντριθέντας κατ' ἀναλογίαν ποικίλην μὲν κατὰ καιροῦς καὶ τόπους, ἀλλὰ πάντοτε μεγάλην, οὕτε ἔλειψάν ποτε τὰ παράπονα κατὰ τοῦ ποιοῦ τῆς δαμακλίδος. Οἱ κατὰ τῆς ἀκηδεΐας τῆς ἡμετέρας κυβερνήσεως καὶ τοῦ ἰατρονοσηρίου οὕτω σφοδρῶς περ' ἡμῶν ἐξεγερθέντες οὐδὲν ἄλλο ἤσαν, ἐν πληρεστάτῃ πύθωνως ἀγνοίᾳ των, ἢ ἀναμικτοῦται παράπονα ἀπὸ ὀδυρόμεντα ἡδὴ ἐτῶν ἀντηχοῦντων στερεοτύπων καὶ βρασιζομένων ἐπὶ τῆς πεποιθήσεως εἰς τὸ ἀλάνθαστον τῆς γνησίας δαμακλίδος. Ἡ δικαιοσύνη ἐν τούτοις ἐπιβάλλει ἡμῖν νὰ δηλολογήσωμεν ὅτι, ἐν τοσοῦτον ἀδικοῦνται σήμερον οἱ δαμακλιταὶ τὸ σφάλμα ἀνήκει κατὰ μέρος εἰς αὐτοὺς τούτους, τοὺς ἐπὶ μακρὰν σειράν ἐτῶν κηρύξαντα: ὡς δόγμα τὸ ἀνεμάρτητον τοῦ περιεχομένου τῶν σωλάνων αὐτῶν. Τὰ: κατὰ τοῦ ἀναμαρτήτου τούτου ἐαδηλωθείσας κατὰ καιροῦς ὑπονοίας αὐτοὶ οἱ ἰατροὶ ὠνόμαζον ἐπὶ πολὺν χρόνον βλασφημίας. Πρῶτοι οὗτοι ἰσχυρίσθησαν ὅτι πάντες ἀνεξαιρέτως οἱ παθόντες εἶχον κακῶς ἐμβολιασθῆ, ἢ ὅτι ἠπατώοντο νομίζοντες ἐκαστοὺς προσβληθέντας ὑπὸ εὐλογίας, ἐνῶ ἔπασχον ἐξ ἀπλῆς ἀνεμοεολογίας. Ἐπειδὴ ὅμως συνέβηκεν ἐνίοτε νὰ σκάπητῃ ἢ ἀνεμοεολογία αὐτῆ βλαθεία; ἀλλά καὶ ἐπὶ τοῦ προσώπου ἢ καὶ νὰ προπέμψῃ εἰς τὸν Ἄδην τοὺς παθόντας; προσεκυλλάτο τότε εἰς αὐτὴν, πρὸς ἐξήγη-

σιν τοῦ φαινομένου, τὸ ἐπίθετον κακοήθους. Ἡ ἀξίανουσα ἐν τοῦ-
 τοις ἀναλογίαις τῶν προσβαλλομένων ὑπὸ τῆς νόσου, ἢ μάλλον ἢ
 διὰ τῆς στατιστικῆς ἐργασίας ἐξαιρέτως τῆς πρὶν ἀμφισβητου-
 μένης ἀναλογίας ταύτης, κατέστησε μετ' οὐ πολὺ τὰς ἀνωτέρω
 ἐξηγήσεις πάντῃ ἀνεπαρκεῖς. Τότε καὶ πάλιν πρὸς πρόωτων τῶν
 ἰατρῶν ἐτέθη εἰς κυκλοφορίαν ἡ γνώμη, ὅτι διὰ τῆς μακρᾶς αὐτῆς
 ἀπὸ βραχίονος εἰς βραχίονα περιπλανήσεως ἐξηντλήθη ἡ δύναμις
 τῆς ἐν χρήσει δαμαλίδος καὶ μόνον ἀσφαλῆς ἔπρεπε νὰ θεωρηθῇ
 τὸ ἀμέτως ἐκ νοσοσύνης ἀγελάδος λαμβανόμενον ἔρυστόν. Περὶ οὗ-
 δενδρῶς ἄλλου ἐγένετο τότε λόγος ἢ περὶ ἀνακαλύψεως παρθένου
 δαμαλικοῦ ἰοῦ, κατὰ πᾶσαν δὲ ἐπίτασιν τῆς ἐπιδημίας ἐπληθί-
 νοντο μετὰ τῶν θυμᾶτων καὶ οἱ Κολόμβοι. Καὶ ἡ τοιαύτη ὁμῶς
 θεωρία παρήκμασε μετ' οὐ πολὺ, ἀντ' αὐτῆς δὲ ἐφευρέθη ἑτέρα,
 καθ' ἣν εἶναι μὲν ἀλάνθαστος ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ προφυλακτικὴ δύ-
 ναμις τοῦ ἀλεξιτηρίου, ἡ διάρκεια ὁμῶς αὐτῆς δὲν παρατείνεται συ-
 νήθως ἐφ' ἐλόκληρον ἀνθρώπινον βίον, ἀλλὰ μόνον ἐπὶ ἑτιτινα ἔτη,
 τῶν ὁ ἀριθμὸς δὲν δύναται οὔτε μετ' ἀκριβείας οὔτε καὶ κατὰ προ-
 σέγγισιν νὰ ὁρισθῇ. Ἡ πρὶν δι' ἐνὸς μόνου ἐμβολιασμοῦ ἐπιτυχία
 νομιμῆ ἀνεπιδεκτικότητος ἐλλογίας πρέπει ἤδη νὰ ἐπιδοχῆται διὰ
 περιοδικῶν ἀναδαμαλισμῶν. Ἐπειδὴ δὲ πλεῖστα ὑπάρχουσι καὶ
 ἀναμφισβήτητα παραδείγματα ἀνθρώπων προσβληθέντων ὑπὸ τῆς
 νόσου δευτέρως μόνον ἡμέρας ἀφ' ἑλθοῦ παρὰ τοῦ ἐμβολιαστοῦ
 ἐγγράφου πιστοποιοῦν τὴν ἐπὶ τοῦ βραχίονος αὐτῶν ἐμφάνισιν
 «δίο τελευτικῶν φλυκταινῶν,» πολὺ εὐκολώτερον ἀποβλεπεῖ τὸ ἔρ-
 γον τῶν υποστηρικτῶν τοῦ ἀναμαρτήτου τοῦ δαμαλισμοῦ, ἐπὶ
 τῷ ὅρῳ ὁμῶς νὰ ἐγκεντρῶνται ὁ βραχίον κατ' ἐβδωμάδα.

Καὶ τοιαῦτα μὲν εἶναι τὰ θεωρήματα τῶν ὀπαδῶν τοῦ δαμα-
 λισμοῦ, ὅτινα δι' ἀλλεπικλήλων δογματικῶν παραχωρήσεων κα-
 τήθησαν μέχρι τοῦδε νὰ διατηρήσωσι μερίστην πλειοψηρίαν ἐν
 πᾶσι τοῖς ἰατρικαῖς συλλόγοις. Τοῦτο ὁμῶς οὐδόπως ἐπιτρέπει
 ἡμῖν νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι ἀπέθανεν τῆς πυκνῆς ταύτης φάλλαγ-
 γος ἴσταται ἐνδεεστάτη μὲν ψήφων οὐχὶ ὁμῶς καὶ ἐπιχειρημάτων
 μειονοψηφία, τῆς ὁποίας τὸ κήρυγμα δύναται νὰ συνοψισθῇ ὡς
 εἰς τὸ: ὅτι οὐ μόνον πλειεστάκις ἀποτυγχάνει τοῦ σκοποῦ ὁ ἐμβο-

λιασμένης, ἀλλὰ καὶ ἐπιτυχάνων οὐδὲν ἄλλο κατορθώνει εἰμὴ νὰ
 παραφυλάξῃ προσκλίρω; οὐχὶ δλόκληρον τὸν ἄνθρωπον ἀλλὰ μό-
 νον τὸ δέρμα αὐτοῦ ἀπὸ τῶν ἐφόδων τῆς νόσου. Ὑπὸ τὴν
 ἐπιφόρον τῶ ὄντι τῆς δαμαλίδος, τῆς οὐδόως ἐξουδετερούσης τὸν
 νοσογόνον ἴον, ἀλλὰ προσωρινῶς μόνον τὴν φυσικὴν αὐτοῦ ἐκδή-
 λωσιν κωλύουσης, ὁ ἴος· οὗτος ἐγκαλειόμενος ἐν τῷ ὄργανισμῷ τοῦ
 ἐμβολιασθέντος, ὡς λύκος ἐν τῆς μάνδρας, σπαράσσει τὰ σπλάγχνα
 αὐτοῦ, μεταβιβάλλόμενος εἰς τήρον, κερκίον, διφθερίτιδα, μιλά-
 κουνσιν, δυσεντερίαν, φραγέδαιναν καὶ πᾶν ἄλλο κακὸν, πρὸ πάντων
 δὲ εἰς φθίσιν. Διὰ τῆς δαμαλίδος ἐπιτυχάνεται οὐχὶ ἀπὸ ἀλλαγῆς,
 ἀλλὰ μόνον ἀναλλαγῆς τῶν φλυκταινῶν τοῦ δερματος ἀντὶ φυ-
 μάτων τῶν πνευμάτων. Οἱ ὄπαδοὶ τῆς θεωρίας ταύτης, οἱ διακρινό-
 μενοι πρὸ πάντων ἐπὶ πληθώρα πολυμαθείας, ἀποδεικνύουσι διὰ
 τῆς παραθέσεως πλείστον σκανδαλικῶν κειμένων ὅτι πρῶτοι εὐ-
 ρέται τοῦ δαμαλισμοῦ ὑπῆρξαν οἱ ἄρχαῖοι Μάγοι καὶ οἱ Βραχ-
 μάιες, ὧν οἱ ἀπόγονοι ἐξηκολούθουν ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας ἐμβο-
 λιάζοντες ἐν τῇ Ἰνδικῇ καὶ τῇ Περσίῃ. Μόνος δὲ λόγος τῆς μὴ
 ἐξαπλωσεως τῆς μεθόδου ὑπῆρξεν, ὡς προκύπτει ἐκ τῆς παρα-
 θέσεως ἑτέρου ὄργανοῦ ποικιλογνώσεων χωρίων, ὅτι οἱ ἐπισταμί-
 ται τοῦ ἀρχαίου καὶ τῶν ἔπειτα ἰατρῶν, Ἑλλήνων, Ἀράβων
 ἢ Ἑυρωπαϊῶν, ἀπὸ τοῦ Ἱπποκράτους καὶ τοῦ Ἀβερρόδη μέχρι τοῦ
 Παρὲ καὶ Συδερμάμου, ἐθεώρησαν τὴν εὐλογίαν ὡς ἀναγκαῖον κα-
 κόν. Ὅπως οἱ κύνες, οἱ βόες, τὰ πρόβατα, οἱ χοῖροι, αἱ δαμάλιες
 καὶ πάντα τὰ ζῷα, οὕτω καὶ τὸ δῖπρον, ἥσπερον, πλατόνυχον
 ὅπερ καλεῖται ἄνθρωπος, φέρει γεννώμενον ἐν ἐκρυφῷ πλὴν τοῦ διὰ
 τὸ ἀμέλητον τοῦ Ἀδάμ ψυχικοῦ καὶ σωματικόν τινα ἴον, οὐχὶ
 ἐλάσσονα ἔχοντα ἀνάγκην καθάρσεως πρὸς σωτηρίαν. Κατὰ ταῦτα
 πρέπει ὡς εἶδός τι βαπτίσματος νὰ θεωρήσωμεν τὴν εὐλογίαν, ἢ
 δὲ ἀπίπειρα ἀποτροπῆς αὐτῆς διὰ τοῦ δαμαλισμοῦ ἀπὸ θάνατι ἢ
 ματαία ἢ ζημιωδεστάτη. Οἱ ἐπιτυχῶς δαμαλισθέντες δύνανται νὰ
 παραβληθῶσι πρὸς τοὺς εὐαγγελικοὺς ἐκείνους τάφους, τοὺς ἐξωθεν
 κεκοιμημένους καὶ ἔσωθεν γέμοντας σαρκίαι. Τὸ ὕγιές αὐτῶν
 δέρμα μεταβάλλεται εἰς ἄσκον πεπληρωμένον πάσης νόσου καὶ
 μαλακίας. Περιττὸν φαίνεται ἡμῖν μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐκτεθέντα

νά προσθέσωμεν, ὅτι στερεότυποι ἐπιφθῶδες τῶν θεωρημάτων τούτων εἰσὶν ἐξορισμοὶ πρὸς τὰς κυβερνήσεις, ὅπως παύσωσι τοῦλάχιστον διορίζουσαι ἐμβολιαστάς, ἤτοι ἄνδρας μισθοδοτουμένους ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου πρὸς κατ'στροφὴν τῆς υγείας τῶν φορολογουμένων. Κατὰ τὴν γνώμην τῶ ὄντι τῆς νέας ταύτης σχολῆς τὰ ἐκ τῆς δαμαλίδος παθήματα συνέτειναν πρὸς ἐκφυλισμὸν τριῶν γενεῶν ἀνθρώπων πολὺ μάλλον καὶ αὐτῶν τῶν ἐπονύμων τῆς Ξανθῆς Ἀφροδίτης. Ἀφοῦ δ' ἔτυχε καὶ περὶ τούτων ὁ λόγος, δὲν εἶναι ἴσως ἄσχετον πρὸς τὸ θέμα ἡμῶν νὰ παρατηρήσωμεν, ὅτι σοβαροὶ καὶ ἀγκώδεις ἐκδίδονται ἀπὸ διετίας ἤδη τόμοι, μόνον σκοπὸν ἔχοντες ν' ἀποδείξωσι διὰ σειράς: ἰατρικῶν ἐπιχειρημάτων καὶ πολυσελίδων στατιστικῶν πινάκων, ὅτι πρὸς ἀπκλαγὴν ἀπὸ τούτων (τῶν παθημάτων δηλ. καὶ οὐχὶ τῶν πινάκων) συντελεῖ οὐχὶ ἡ ἀσθητοτέρα τήρησις τῶν ἐν χρήσει προφυλακτικῶν μέτρων ἢ ἐφαρμογὴ ἄλλων καλλιτέρων, ἀλλὰ ἡ ἐντελής κατάργησις πάσης ἰατρικῆς καὶ ἀστυνομικῆς ἐπιτηρήσεως καὶ ἡ ἀπεριοριστος ἐλευθερία ἐν τῇ ἀσχίσει τοῦ ἐπαγγέλματος τῆς σωματεμπορίας, ὑπὲρ ἧς γίνεται ἀπὸ τινος χρόνου πολὺς λόγος ἐντῶ δημοτικῶ συμβουλίῳ τῶν Παρισίων. Κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου τρόπον διδασκόμεθα κατ' αὐτὰς ἐξ ἐπισήμου πηγῆς, ὅτι πρέπει τὰ λοιμακαχρτήρια νὰ θεωρῶνται ὡς χρησιμεύοντα πολὺ μάλλον πρὸς μετάδοσιν ἢ πρὸς ἀποτροπὴν πάσης ἐπιδημίας. Ὁ τοιαύτας εὐρίσκων πρὸς ἰατροῦς ἀσυμβιβάστους δι' ἰατρονομίας περὶ ζητήματα, ἀρ' ὧν ἡ υγεία καὶ ἡ ὑπαρξίς αὐτοῦ ἐξαρτᾶται, καταντᾶ νὰ λυπηταί ὅτι δὲν δύνανται ταῦτα νὰ λυθῶσιν, ὅπως καὶ τὰ θεολογικά, δι' οἰκουμενικῆς συνόδου ἢ διὰ βούλιας ἐπιστημονικοῦ τινος ποντίφκος ἀναμαρτίτου. Τοιαύτην ὡς φαίνεται, ἔχων γνώμην καὶ ὁ κ. Γλάδστων, ἀπερᾶσισεν ἐν ἑλλείψει ἄλλου νὰ περιβληθῆ ὁ ἴδιος, τοιοῦτο ἀξίωμα, λέων διὰ κυβερνητικῶν ἀποράσεων τὰ ἰατρικὰ ζητήματα, περὶ ὧν ἀδυνατοῦσιν οἱ Ἀσκληπιάδαι νὰ συμφωνήσωσι πρὸς ἀλλήλους.

Αὐγουστος 1883

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΓΟΥΔΗΣ.

